

Душан П. Стефановић, *Белешке са министарских седница уочи Великог рата* (приређивач и аутор уводне студије Велимир Иветић), Медија центар „Одбрана”, Београд, 2019, 167 стр.

Белешке српског министра војног, пуковника, касније дивизијског генерала Душана Стефановића посвећене су раду српске владе и Министарства војног у првој половини 1914. године. Период обележен унутрашњим политичким тензијама, сукобом између војне и цивилне власти у новоослобођеним крајевима, притисцима Аустроугарске на Србију, албанском побуну и војним акцијама у циљу њеног сузбијања те напорима српске владе и Главног генералштаба да обнове истрошене војне капацитете након два узастопна балканска рата, нашао је пун одраз на страницама бележака министра војног Душана Стефановића. С обзиром на то да записници са седница српске владе из тог периода нису сачувани и да нам данас није познато да ли је неки од чланова српске владе у том периоду водио дневничке белешке или за собом оставио мемоарска казивања, сведочење министра Стефановића само по себи има посебан историографски значај. Рукопис је за штампу зналачки приредио др Велимир

Иветић, пуковник у пензији и дугогодишњи начелник Војног архива, који је стручној јавности познат као предан и поуздан истраживач српске ратне прошлости, изузетан познавалац периода интензивних реформи и модернизације српске војске током деценије која је претходила балканским ратовима и Првом светском рату и писац више дела из области националне војне историје.

Приређени рукопис чине предговор, уводна студија, текст дневничких бележака генерала Душана Стефановића, три прилога и списак коришћених извора и литературе. У оквиру краћег техничког предговора приређивач је изнео свој начин приступа представљеном извору, објаснио карактеристике приређеног рукописа, изнео истраживачке, методолошке и термилошке проблеме с којима се суочавао током рада на припремању за објављивање сведочења генерала Стефановића. Такође, изнео је и порекло и историјат самог рукописа, што има посебан значај како за разумевање, тако и за сагледа-

вање карактеристика бележака министра војног генерала Душана Стефановића.

У оквиру уводне студије Велимир Иветић је настојао да представи уставни и законски положај министра војног у српском уставном и правном систему тог доба и укаже на дужности министра војног и његов положај у српској војној хијерархији. Како би читаоцима олакшао разумевање приређених бележака, у другом делу уводне студије приређивач је представио сложен колорит унутрашње политичке кризе с којом се Краљевина Србија суочавала у првој половини 1914. године. Политичка криза изазвана сукобом војних и цивилних власти у новоослобођеним областима имала је вишеструке појавне облике и политичке реперкусије. Иветић је успешно представио политички и друштвени амбијент у коме је деловао министар војни Стефановић. Применом таквог метода представљања важног историјског извора, он је учињен ближим и разумљивим читаоцу.

Белешке министра војног Стефановића по својој природи представљају доста штур историјски извор, који је сам по себи тежак за разумевање. У њему су обухваћена сва најважнија питања с којима се министар суочавао, наглашена поједина дешавања и указано на правце његових размишљања и приступа

решавању нараслих проблема политичког и војног карактера. У недостатку оригиналних записа са седница српске владе из тог периода, белешке генерала Душана Стефановића представљају историјски извор од прворазредне вредности. Иветић се потрудио да зналачким коментарима и напоменама објасни поједине догађаје, разјасни одређене недоумице и пружи читаоцима краће биографије учесника збивања који се помињу у самим записима министра војног. Таквим методолошким поступком омогућено је како разумевање, тако и будуће коришћење белешки министра војног Душана Стефановића.

Како би ове белешке учинио јасније ситуираним у контекст времена у коме су настале, Иветић је приређени рукопис обогатио с три ефектна прилога везана за неколико кључних питања из делокруга рада Министарства војног. Први прилог односи се на упоредне прегледе износа војних буџета, као једне од кључних ставки деловања тог министарства, други на биографије официра који су имали најистакнутију улогу у сукобу између војних и цивилних власти, док се трећи односи на мање познату, али изузетно важну епизоду везану за неуспешан покушај набавки већег броја брдских артиљеријских батерија за потребе српске војске. На крају приређеног рукописа дат

је садржајан и богат списак коришћених извора и литературе.

Публиковањем бележака са седница владе министра војног Душана Стефановића домаћа историографија је обogaћена за вредан историјски извор који је приређен за објављивање по свим стандардима историјске науке. На тај начин делимично је попуњена

велика историографска празнина у познавању догађаја који су непосредно претходили избијању Првог светског рата, стања у коме се налазила српска војска непосредно пред почетак великог сукоба, као и односа између цивилних и војних власти.

Др Александар Животић